

FİLİSTİN RAPORU

Dünya tarihi boyunca savaşlar, iç karışıklıklar ve zulümler süreklilik göstermiştir. 20. yüzyılın ortalarına kadar savaşlar ve bulaşıcı hastalıklar en sık ölüm nedenleri arasında yer alırken, II. Dünya Savaşı sonrasında refah düzeyinin yükselmesi, yaşam koşullarının iyileşmesi ve sağlık alanındaki gelişmeler sayesinde yaşam süresi uzamış; ölüm nedenleri daha çok kronik hastalıklara kaymıştır. Ancak bu dönüşüm, büyük ölçüde Batı ülkelerinde gözlemlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Batılı ülkeler aralarındaki çekişmeleri azaltarak, kriz ve çatışma dinamiklerini kendi coğrafyalarının dışına, özellikle İslam dünyasına yönlendirmiştir. Son yüzyılda Ortadoğu, Afrika ve Uzakdoğu'da yaşanan savaş ve çatışmalar bu yönelimin somut göstergeleridir. Bu sürecin en çarpıcı örneklerinden biri Filistin'dir. 1948'den itibaren İsrail'in Filistin topraklarına yönelik işgal, baskı ve saldırıları sistematik biçimde artmış, milyonlarca Filistinli mülteci durumuna düşmüştür. Yaklaşık 80 yıldır İsrail'in etkisini genişletme çabası, Filistinlilere yaşam hakkı tanımadığı gibi Filistin'de daha büyük çaplı saldırıların ve işgallerin önünü açmıştır. Bu politikanın son halkası, 7 Ekim 2023'te Gazze'ye yönelik başlatılan ve hâlen devam eden işgal ve soykırım girişimidir.

7 Ekim 2023 tarihinden bu yana Gazze'ye yönelik sürdürülen saldırılar, katliamlar yalnızca büyük can kayıplarına yol açmakla kalmamış aynı zamanda sağlık sistemini doğrudan hedef alarak sistematik bir yıkıma sebebiyet vermiştir. 650 gündür devam eden katliamda 125.000 ton patlayıcı kullanıldı ve bu rakam Hiroşima'da ve Nagazaki'de kullanılan nükleer patlayıcı gücün (15.000 ton) 8.33 katından fazladır. İşgal ve katliamlar neticesinde Gazze'nin %89'u yıkılmıştır. Gazze Sağlık Bakanlığı'na göre; bu saldırılar sonucu bugüne kadar 59.866 kişi hayatını kaybetmiş, 140 binden fazla kişi yaralanmış, 9.500'den fazla kişi de kayıp ve yaklaşık 1,9 milyon kişi yerinden edilmiştir. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi (OHCHR) raporuna göre Gazze'de hayatının kaybedenlerin yaklaşık %70'ini kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır. Ayrıca bu saldırılarda, 217 gazeteci ve medya çalışanı, 120 akademisyen ve 224'ten fazla insani yardım çalışanı hayatını kaybetmiştir.

Şüphesiz Gazze'de sağlık sisteminin çökmesi, bu insani kriz içinde en çarpıcı sonuçlardan biri olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre, savaşın başladığı günden bu yana Gazze'de sağlık tesislerine yönelik en az 668 saldırı ve bombalama gerçekleştirilmiş ve bu saldırılarda 886 sağlık çalışanı hayatını kaybetmiş 1350'den fazlası yaralanmıştır. Bunun yanında ambulanslara yönelik 56 saldırı gerçekleştirilmiş ve onlarca sağlık çalışanı ve vatandaş hayatını kaybetmiştir. Healthcare Workers Watch raporuna göre, bu dönemde 384 sağlık çalışanı zorla tutuklanmış; aralarında doktor, hemşire, paramedik, teknisyen, öğrenci ve idari personel var.

Bunların yaklaşık 185'i hâlâ gözaltında, 175'i serbest bırakıldı (bazıları birden fazla kez tutuklandı). Tutuklu sağlık çalışanlarının mahpuslarda haftalarca fiziksel, psikolojik baskılara ve işkencelere maruz kaldığı, El-Shifa Hastanesi ortopedi bölüm başkanı Dr. Adnan al-Bursh ve onlarca sağlık çalışanının tutuklu iken işkenceler nedeniyle hayatını kaybettiği bilinmektedir.

İsrail'in sağlık çalışanlarına yönelik sistematik baskıları, açıkça yıldırma politikasına işaret ediyor. Gözaltılar, suçlama yapılmaksızın tutuklamalar ve hastanelere düzenlenen askeri baskınlar, sağlık sistemini felç etme amacını taşıyor. Bu uygulamalar, yalnızca uluslararası insancıl hukukun açık ihlali değil, aynı zamanda DSÖ ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi kuruluşlar tarafından da savaş suçu olarak tanımlanmıştır. Sağlık çalışanlarının korunması, uluslararası hukukta güvence altına alınmışken, Gazze'de bu normlar sistematik biçimde ihlal edilmiştir.

Gazze'de hastanelerin %94'ü ya doğrudan hedef alınarak ya da dolaylı yollardan kullanılamaz hale gelmiştir. 7 Ekim öncesinde mevcut olan 38 hastaneden sadece birkaç hastane şu an kısmen faaliyet gösterebilirken, 167 birinci basamak sağlık merkezinden yalnızca 61'i hâlâ hizmet verebiliyor. Ancak bu tesisler de altyapı eksiklikleri, ilaç yetersizliği, yakıt kıtlığı ve personel kaybı nedeniyle işlevsiz hale gelmiştir. Gazze içinde dolaşım serbestisinin ortadan kalkması, hasta sevklerini ve acil müdahaleleri imkânsız kılmaktadır.

Saldırıların en ağır bedelini anne ve çocuklar ödemektedir. DSÖ verilerine göre Gazze içinde acil tıbbi müdahale ihtiyacı olan 10.000'den fazla hasta bulunmakta; bunların önemli bir kısmını kanser, kalp hastalığı ve doğumsal komplikasyonlar yaşayan kadın ve çocuklar oluşturmaktadır. Gazze'de yaklaşık 55.000 hamile kadın olduğu tahmin ediliyor ve bunların %20'si malnütrisyon nedeniyle yüksek risk altındadır. Her üç gebelikten biri yüksek riskli olarak sınıflandırılmakta; 11.000'den fazlası ise kıtlık koşullarında yaşamaktadır. Bu koşullarda doğumların büyük kısmı sağlık merkezleri dışında, ilkel ve tehlikeli ortamlarda gerçekleşmektedir. Elektrik yetersizliği nedeniyle anestezisiz sezaryenler yapılmakta, kuvözlerin çalışmaması nedeniyle prematüre bebek ölümleri artmaktadır.

Gazze'de 7 Ekim öncesinde de yetersiz olan sağlıklı içme ve kullanma suyu, işgal sonrası su kaynaklarının ve altyapının tahrip edilmesiyle çok daha yetersiz hale gelmiştir. Atık su arıtma tesislerinin çoğu zarar görmüş, sokaklarda atık su birikintileri artmış, fare, sinek ve böcek gibi zararlılar çoğalmıştır. Temiz suya erişimin kısıtlanması ve hijyen koşullarının bozulması, özellikle diyare, solunum yolu ve cilt hastalıkları gibi bulaşıcı hastalıkların yayılmasına neden olmuştur. 2023 sonundan itibaren 100.000'den fazla diyare vakası ve üst solunum enfeksiyonu, 150.000'den fazla cilt hastalığı, uyuz ve saç biti vakaları görülmüştür. Bu hastalıkların yarından fazlası 5 yaş altı çocuklarda kaydedilmiştir.

Rutin aşılama hizmetlerinin aksaması nedeniyle çocuk felci (Polio) yeniden ortaya çıkmış ve binlerce çocuğun sağlığını tehdit etmektedir. Bağışıklama hizmetlerinin durması, kızamık, hepatit B, tüberküloz ve suçiçeği gibi bulaşıcı hastalıkların salgın riskini artırmıştır. Gazze’de yaklaşık 350.000 kronik hasta bulunmakta; diyabet ve hipertansiyon gibi hastalıkların takibi ve tedavisi işgal koşullarında büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır. İlaç temini engellenmiş, tedaviye erişim neredeyse imkânsız hale gelmiştir.

Gazze’de yaşananların yalnızca fiziksel sağlıkları değil ruh sağlığı da büyük ölçüde zarar görmüştür. Sürekli bombardıman altında yaşamak, yakınlarını kaybetmek, evinden edilmek ve gelecek kaygısı, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde yıkıcı etki yaratmıştır. Yapılan saha araştırmaları, Gazze’deki bireylerin %99’unun anksiyete, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır. Psikolojik destek sağlayacak uzmanların yokluğu, bu durumun daha da derinleşmesine neden olmaktadır.

Gazze’nin kuzeyinde şehirlerin büyük bir kısmı yerle bir olmuştur. Temel hizmetler çökmüş, halk hayatta kalabilmek için enkazların arasına kurulmuş derme çatma çadırlarda yaşamaktadır. Bu koşullarda barınma, beslenme ve hijyen sağlamak imkânsız hale gelmiştir. İnsanlar giderek daha da çaresiz bir duruma itiliyor. Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF), bölgede akut yetersiz beslenmenin hızla yayıldığını ve bunun eşi benzeri görülmemiş düzeyde olduğunu bildirmiştir. Özellikle emziren kadınlar ve küçük çocuklar arasında malnütrisyon oranı tehlikeli seviyelere ulaşmıştır. MSF verilerine göre yetersiz beslenme vakaları dört kat artmış, 90.000 kadın ve çocuk doğrudan hayati risk altına girmiştir.

İsrail yetkilileri, Gazze’de yaşam için gerekli koşulları kasıtlı ve sistematik bir şekilde yok ederken, aynı zamanda Gazze Şeridi’ne gıda, su, ilaç ve diğer temel malzemelerin girişini ciddi şekilde kısıtlamaktadır. İnsanlar, giderek daha küçük alanlara yerleştirilmeye zorlanıyor, İsrail tarafından dayatılan sözde insani yardım kuruluşlarından yetersiz gıda erzakları için hayatlarını riske atıyorlar. Kaynakların az olduğu aşırı kalabalık sağlık merkezleri ve hastaneler temel tıbbi bakım sunamıyor. UNICEF/EURONEWS Temmuz 2025 raporuna göre, 5 yaş altı çocukların %10,2’si acil malnütrisyon seviyesinde, bu oran Mart 2025’te %5,5 idi.

İsrail’in işgal ve saldırıları sonucunda onlarca sağlık tesis yıkılmış, binlerce sağlık çalışanı hayatını kaybetmiştir. Bunun yanında binlercesi yaralanmış, tutuklanmış, şiddet veya işkenceye maruz kalmıştır. Bütün bu tabloya rağmen, Gazze’de sağlık hizmetlerini ayakta tutmaya çalışan, sayısız kahraman hâlâ vardır. Gazze’de hayatta kalabilen ve hapisten çıkabilen sağlık kahramanları büyük bir özveri, gayret ve fedakarlık ile kahramanca vatandaşlarına sağlık hizmet sunmaya devam etmiştir, etmeye devam ediyorlar. Bu kahramanlardan birisi de Kemal Advan Hastanesi’nin

Müdürü Dr. Hüsam Ebu Safiyye'dir. İşgal süresince hastane çalışanları ile beraber kıt imkanlara rağmen büyük bir gayret ve fedakarlık ile vatandaşlarına sağlık hizmeti sunmuştur. 27 Aralık 2024'te hastanesine yapılan baskınla tutuklanmış, o günden bu yana cezaevinde tutulmaktadır. Sağlık durumu hakkında ciddi endişeler mevcuttur. Aynı şekilde, hâlâ gözaltında tutulan onlarca sağlık çalışanı vardır; bazıları aylarca haber alınamayacak şekilde kayıptır. İsrail bu kişilerin haklarına ve sağlık durumlarına ilişkin bilgi vermemekte, uluslararası gözlemcilerin erişimine de izin vermemektedir. İşgale karşı ön cephede mücadele eden Ebu Safiyye tutuklanmadan önce oğlunu kaybetmiş fakat ardından hastanedeki görevine devam etmiştir. Bizler, Dr. Hüsam Ebu Safiyye'yi ve onun şahsında tüm kahraman Gazzeli sağlık çalışanlarını sırtında beyaz önlüğü ile İsrail tanklarına doğru dimdik bir şekilde yürüyen onurlu duruşuyla hatırlamaya devam edeceğiz.

Son dönemde yiyecek ve temel ihtiyaç maddelerinin maddelerinin eksikliğinin yarattığı çaresizlik, Filistinlileri Gazze İnsani Yardım Vakfı temas noktalarına ve insani yardım konvoylarına yaklaşmaya zorluyor. Ancak, 27 Mayıs ile 21 Temmuz arasında Gazze'de 1.054 Filistinli, İsrail ordusu tarafından gıdaya ulaşmaya çalışırken öldürülmüştür. Bunların 766'sı Gazze İnsani Yardım Vakfı tesislerinin yakınında, 288'i ise BM ve diğer yardım konvoylarının çevresinde hayatını kaybetmiştir. Bu ölümler ve açlığın yol açtığı korkunç fiziksel ve psikolojik acılar, İsrail'in insani yardımlara müdahalesi ve militarizasyonunun doğrudan sonucudur. Bunlar, İsrail'in Gazze'ye insani yardımın giriş ve dağıtımına yönelik abluka ve diğer hukuka aykırı engellerinin öngörülebilir ve defalarca önceden haber verilen sonuçlarıdır. Bu durum, gıda da dahil olmak üzere tüm insani yardımların ciddi şekilde eksik kalmasına neden olmuştur.

İsrail'in Gazze'ye yönelik uzun süreli askeri operasyonları, abluka ve erişim engelleri, Gazze halkının hayatta kalma koşullarını ciddi şekilde kötüleştirmiştir. Sağlık sistemi çökmüş, temel ihtiyaçlar karşılanamaz hale gelmiş, beslenme yetersizliği, salgın hastalıklar ve ruhsal çöküntü Gazze'de büyük bir sağlık felaketine yol açmıştır. Özellikle Gazze Şeridi'nin kuzeyinde gerçekleşen son askeri harekât, İsrail güçlerinin acımasız savaşını ve bölgedeki Filistinlilerin yaşamlarının silinmesini, etnik temizliğin açık işaretlerini ortaya koymaktadır. Bu duruma ilişkin gözlemler, giderek artan sayıda hukuk uzmanı ve uluslararası kuruluşun Gazze'de soykırım yaşandığı sonucuna götürmektedir. Toplu katliamlar, ağır fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları, zorla yerinden edilme, kuşatma ve bombardıman altında yaşamının imkânsız hale gelmesi inkâr edilemez gerçeklerdir. Bu bulgular, WHO, UNICEF, UNRWA ve WFP gibi uluslararası kuruluşlarca uluslararası insancıl hukuk ihlalleri ve potansiyel savaş suçları kapsamında değerlendirilmiştir.

Bu işgalin etkisi yalnızca bugünü değil, gelecek kuşakları da etkileyecek kadar derindir. Gazze'de sağlık hizmetlerinin örgütlenmesinin kendine özgü zorlukları ve yıkımın boyutu göz önüne

alındığında, uzun vadeli etkisi benzeri görülmemiş olacaktır. Sağlık altyapısının tamamen yıkılması, tıbbi ekipmanların yok edilmesi, sağlık çalışanlarının kaybı ve eğitim süreçlerinin sekteye uğraması, Gazze’de sağlık sisteminin on yıllar boyunca toparlanmasını engelleyecektir. Kalıcı engeller, psikolojik travmalar, yaygın hastalıklar ve nüfusun genel sağlık durumunun kötüleşmesi, savaşın etkisinin nesiller boyu süreceğini göstermektedir. Çevresel tahribat da uzun vadede ciddi halk sağlığı sorunları yaratacaktır.

Lancet dergisinin 2024 yılı sonlarında yayımladığı kapsamlı analizine göre, doğrudan saldırılar nedeniyle ölenlerin yanı sıra, sağlık sisteminin çöküşü, gıda krizleri ve salgın hastalıklar gibi dolaylı nedenlerle ölenlerle birlikte savaşın toplam can kaybı 186.000’i aşmıştır. Bu rakam, Gazze nüfusunun yaklaşık %8’ine karşılık gelmektedir. Hayatta kalma mücadelesi veren, güvenli bir alanı olmayan ve görünürde bir çıkışı olmayan bir savaş bölgesinde sıkışıp kalan Gazze halkı, bir ölüm tuzağında yaşıyor.

Günümüzde hâlâ güvenli bir bölgeye sahip olmayan Gazze halkı, ölümün ve yıkımın ortasında yaşam mücadelesi vermektedir. Bu uzun ve sistematik saldırılar karşısında uluslararası toplumun sessizliği, yaşananların devam etmesine zemin hazırlamıştır. Ancak sağlık çalışanları/hekimler, insan hakları savunucuları ve vicdan sahibi bireyler bu vahşete sessiz kalmamalı, insan onurunun ve yaşam hakkının yanında kararlılıkla durmaya devam etmelidir.